

Ukrayna: NATO'nun vekâlet savaşı¹

Sungur Savran

Ukrayna savaşı başlayalı beri solda bir facia yaşıyor. Hem dünya solunda hem Türkiye solunda. Burada elbette sadece sosyalist soldan, kendine “devrimci” ya da “sosyalist” ya da “komünist” adını veren soldan söz ediyoruz. Ukrayna savaşı her yönüyle emperyalizmin yol açtığı, kışkırttığı, devamı için çalıştığı ve gelecekteki planlarına basamak yaptığı bir savaş olduğu halde, Türkiye’de sosyalist solun çok önemli bir kısmı savaşı tartışırken emperyalizmi ya ikinci plana atıyor ya da ondan hiç bahsetmiyor. Bu, en azından, 1960’lı yıllardan itibaren doruğuna çıkan anti-emperyalist duyarlılık dalgasından bu yana, aslında 20. yüzyılın ilk çeyreğinden beri memleketin sol cenahında görülmemiş bir şeydir. Dünyada yaşanan da çok farklı değildir.

Biz bu yazıda okurlara, Ukrayna savaşının gerçek doğasını, daha spesifik olarak emperyalizmin bu savaş içinde oynadığı, büyük ölçüde gizli kalmış olan rolü teşhir amacıyla daha önce yapmış olduğumuz bir dizi çalışmanın yeni bir halkasını sunmak istiyoruz. Ama bunu yapmadan önce savaş konusunda bugüne kadar çeşitli çalışmalarımızda ortaya koymuş olduğumuz genel değerlendirmeyi okura aktarmamız gerekiyor.

---

¹ Bu yazı geçtiğimiz yaz aylarında *Teori ve Politika* dergisi için yazılmış ve anılan derginin Bahar-Yaz 2022 tarihli 86-87. sayısında yayınlanmıştır. Burada Teori ve Politika yayın kurulunun izniyle yayınlanmaktadır. Yazıda eskiyen bir yan olduğuna işaret etmek gerekir: Yazı, başta ABD olmak üzere NATO ülkelerinin Ukrayna’ya yaptığı askerî yardıma ilişkin bir dizi istatistiğe başvurmaktadır. Bu sayılar elbette eskimiştir. Ne var ki, bu istatistiklerinin işaret ettiği eğilimler yazının yazılmasından sonra daha da güçlenmiştir. Bugün o istatistikler çok daha yüksek sayılarla ifade ediliyor. Kısacası, yazının işaret ettiği somut eğilimler yazı yayınlandıktan sonra daha da keskinleşmiş bulunuyor.

1. Ukrayna savaşına ilişkin genel değerlendirme

Yukarıda bu savaşın arkasında emperyalizmin bulunduğunu söyledik. Solun büyük çoğunluğunun reddettiği ya da görmezlikten geldiği bu yalın gerçeği, konuyu savaşın başlamasının öncesinden alarak izah ettik, kanıtlarıyla ortaya koyduk. Bu yazıda elbette daha önce yazıp söylediklerimizi ayrıntılı olarak tekrarlayacak değiliz. Tam tersine, analizi, daha önce bıraktığımız yerden alarak o aşamada söylediklerimizi yeni bulgular temelinde test edeceğiz ve bu bulgulardan hareketle solun tutumuna ilişkin sonuçlara ulaşacağız.

Daha önce yazıp söylediklerimizi tekrarlamayacağız dedik. Ama *Teori ve Politika* okurları arasında bu konuda daha önce yazdıklarımıza aşına olanlar olabileceği gibi, bu konudaki fikirlerimizi bilmeyenler de olabilir. Bu yüzden önce Ukrayna savaşı konusundaki görüşlerimizin bir özetini aktarmakla başlamayı daha doğru buluyoruz. Daha önce yazdıklarımızı tekrara düşmemek amacıyla görüşlerimizi satırbaşları olarak vereceğiz.²

- Genel dünya durumu üzerinde hayati etkileri olacak böylesine önemli bir gelişmeyi miyop gözlerle değerlendirmek yanlıştır. Ukrayna savaşının gerçek dinamikleri ancak geniş bir bakış açısıyla ve bütünsel tarihî eğilimler göz önüne alınarak anlaşılabilir. Ukrayna savaşına giden yol, NATO'nun Sovyetler Birliği'nin dağılmasından itibaren önce Doğu Avrupa'da ve Balkanlarda, ardından eski Sovyet cumhuriyetlerinde agresif bir tarzda genişlemesi tarafından döşenmiştir. Ukrayna bardağı taşıran damladır zira Rusya'yı ölümcül bir nükleer saldırı tehdidi ile karşı karşıya bırakmaktadır.
- NATO'nun agresif tarzda genişlemesinin ardında Berlin Duvarı'nın çöküşünden sonra emperyalizmin, en başta ABD emperyalizminin, kapitalist restorasyona rağmen Rusya ve Çin'i geleceği için yaşamsal bir tehdit olarak görmesi yatmaktadır. Çin açısından sorunun ekonomik ve giderek artan tarzda aynı zamanda askerî olduğu açıktır. Rusya ise şimdilik esas olarak askerî gücü, ikincil olarak da dünya enerji pazarının en önemli birkaç oyuncusundan biri olması dolayısıyla tehlikelidir. Ancak sorun bundan ibaret değildir. Kuzey Kutup Bölgesi'nde iklim değişikliği sonucunda buzulların erimesi nedeniyle dünya ekonomisinde bir toprak kayması yaşanması ciddi bir ihtimaldir. Rusya'nın bunun sonucunda ekonomik bakımdan da çok büyük olanaklara kavuşacak olması emperyalizm açısından sorunu büyütmektedir. (İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliği doğrudan doğruya

2 Meraklı okur özellikle iki yazımızda daha ayrıntılı bilgi bulacaktır. Bunlardan ilki savaş çıkmadan önce, ABD ile Rusya arasında bir söz düellosunun yaşandığı dönemde, savaşın başlamasından tam bir ay önce yayınlanmış üç bölümlük bir yazıdır. "NATO kuşatmasına Rusya'nın yanıtı (1): Ukrayna krizi", <https://gercekgazetesi1.net/uluslararası/nato-kusatmasına-rusyanin-yaniti-1-ukrayna-krizi>; (2) "Küba füze krizinin 60. yıldönümü üzerine düşünceler", <https://gercekgazetesi1.net/uluslararası/nato-kusatmasına-rusyanin-yaniti-2-kuba-fuze-krizinin-60-yildonumu-uzerine-dusunceler>; (3) SSCB'yi dağıtanlara lanet". <https://gercekgazetesi1.net/uluslararası/nato-kusatmasına-rusya-tepkisi-3-ssebyi-dagitanlara-lanet>; ilaveten: "NATO ile Rusya arasında Ukrayna. 30 yıllık savaş", <https://gercekgazetesi1.net/politika/nato-ile-rusya-arasinda-ukrayna-30-yillik-savas>.

bunun ürünüdür.³⁾ Emperyalizm büyük üretim araçlarında kamu mülkiyeti-ne dayalı merkezî planlama sayesinde birer köylü ekonomisinden dev teknolojik atılımlar yapabilecek bir kapasiteye ulaşan bu iki büyük devlete diz çöktürmek, onları mümkün olursa bölmek, olmazsa yarı-sömürgeleştirmek peşindedir.

- Emperyalizmin bu stratejik yönelişinin hazırlıkları, SSCB'nin dağılmasının (1991), Çin'in ise yüzyıl dönümünde politik süreklilik çerçevesinde kapitalist restorasyon yoluna girmesinin hemen ardından başlamıştır. 1990'lı yıllarda önce AB'nin, ardından ABD'nin müdahaleleriyle kısıktırılan⁴ Yugoslavya iç savaşı, sadece Balkanlarda geleneksel olarak Rusya'yla ittifakı seçmiş olan güçlü bir Güney Slav devletinin ortadan kaldırılarak büyük tarihî özgüllüğü olan bu bölgenin “Güneydoğu Avrupa” adı altında AB ile bütünleştirilmesini amaçlamamıştır. Aynı zamanda günü geldiğinde özellikle eski Sovyet coğrafyasında uygulanacak olan politik ve askerî stratejinin bir provası olmuştur.⁵
- Ukrayna savaşının temelleri 2014'te Maydan olaylarıyla atılmıştır. Ukrayna halkı içinde önemli bir kesimin Avrupa Birlikçi bir gelecek düşü geliştirdiği önce 2005 yılında (Gürcistan'da 2004'te yaşanana benzer tarzda) patlak veren “renkli devrim” olarak anılan karşı devrimci olaylarla ortaya çıkmıştır. Ama 2014 çok daha planlı ve bütünüyle gerici, neredeyse ABD devletince kontrol edilen bir kitle hareketine sahne olmuştur. Bu hareket, doğrudan doğruya neo-Nazi çetelerin askerî gücü sayesinde bir hükümet darbesiyle yepyeni, NATO'cu, AB'ci ama aynı zamanda Rus düşmanı bir milliyetçiliğe saplanmış bir rejimin doğuşuna vesile olmuştur. Kırım, dürüstlüğü kolay kolay sorgulanamayacak bir referandumla Rusya ile birleşme kararı almıştır (1950'li yıllara kadar zaten Rusya Federasyonu toprağıydı.) Daha önemlisi, ülkenin Rusça konuşulan Donbas bölgesinde kendine “Halk Cumhuriyeti” adını veren ve Sovyet dönemi simgelerine başvuran iki devletçik kurulmuştur (Donetsk ve Luhansk Halk Cumhuriyetleri). Bu iki devletçiğin bağımsızlık mücadelesi Ukrayna'da 2014-2022 arasında, şimdiki savaş başlamadan bile, 14 bin cana mal olmuştur.
- Emperyalizmin stratejik yönelişi 30 yıldır bir süreklilik arz etmiş olsa da 2008 sonrasında bambaşka bir aciliyet kazanmıştır. 2008'de Lehman Brothers adlı Wall Street bankasının iflası, kapitalist dünya ekonomisinin önce bir finansal çöküşe, ardından da bir büyük depresyona girişinin kapısı olmuştur. Biz buna Üçüncü Büyük Depresyon adını veriyoruz.⁶ Kısaca özetlenecek olursa, büyük depresyonlar, kapitalizmin toplumsallaşmış üretim

3 Bkz. Sungur Savran, “İsveç ve Finlandiya Konusunda Büyük Yalan: (1) Dünyanın Çatısında Kılıç Şakırtıları”, <https://gercekgazetesi1.net/politika/isvec-ve-finlandiya-konusunda-buyuk-yalan-1-dunyanin-catisinda-kilic-sakirtilari>.

4 Sungur Savran, “İkinci Kosova Savaşı”, *Sınıf Bilinci*, sayı 23-24, Bahar-Yaz 1999, <http://www.devrimcimarkeizm.net/sites/default/files/sinif-bilinci-23-24.pdf>.

5 Bu konuda şu yazımıza bakılabilir: “Küreselleşme ve Yeni Dünya Düzeni: Emperyalizmin ve Savaşın Yeni Dinamikleri”, Alan Freeman-Boris Kagarlitsky (haz.), *Küreselleşmenin Krizi* içinde, çev. İbrahim Yıldız-Bahar Kara, İstanbul: Yordam Kitap, 2007, özellikle s. 181-188.

6 İlki 19. yüzyıl sonunda, 1873-1896 arasında yaşanmıştı. İkincisi, 1930'lu yılların ünlü buhranıdır.

süreçlerini yönetmek için uygun bir üretim tarzı olmaması dolayısıyla içine girmiş olduğu tarihsel gerileme çağında ortaya çıkan özgün karakterde derin ekonomik krizlerdir. Piyasa düzenlemeleri bu derin krizi çözemez. Çok uzun, derin ve dünya çapında yaşanan büyük depresyonlar ancak politik, ideolojik, kurumsal ve askerî alanlarda büyük sarsıntı ve altüst oluşlardan sonra aşılabilir. Dünya savaşı ve faşizm bu tür sarsıntı ve altüst oluşların en barbarca ifadeleridir. Kapitalizm bir kez daha “ya sosyalizm ya barbarlık” ikiliğinin eşiğine gelmiştir.⁷ İşte Ukrayna savaşı, bu dinamiklerin bir sentezi olarak patlak vermiştir. Çaresizlik içinde çırpınan, gelgitlerle, spazmlarla, ihtilaçlarla sarsılan bir kapitalizmin en yakın tehlike olarak gördüğü iki rakipten birine taarruz etmek üzere ön hazırlığıdır.

- Bu demektir ki, zamanlaması konusunda bir şey söylemek zor olsa da, yeryüzü yeni bir dünya savaşının elle tutulur bir ihtimal haline geldiği bir döneme girmiştir. Marksistlerin bundan sonrası için bütün hazırlıklarını dünya savaşı ihtimalinin gölgesinde yapmaları gerekir.
- Bütün dünyanın Marksistlerinin, sosyalistlerinin, komünistlerinin, devrimcilerinin, anti-emperyalist savaşçılarının bu durumda görevi, Ukrayna’da emperyalizmin amaçlarına ulaşmasına, Rusya’nın yenilgiye uğratılarak zayıflatılmasına ve emperyalizmin saldırısına açık hale getirilmesine karşı tavır almaktır. İnsanlığı ve bütün canlılar âlemini somut bir tehlike olarak tehdit eden dünya savaşı olasılığını geriletmenin yolu da emperyalizme Ukrayna’da bir yenilgi yaşatmaktır. Bu konuda en ufak bir ikircikliliğe izin verilemez. Dünya ve Türkiye sol hareketlerinin çoğunluğunun NATO ve Rusya’ya eşit mesafede durmaya, hatta daha kötüsü NATO’nun sözünü bile etmemeye, üstelik onun propaganda temalarını tekrarlamaya dayanan politikasını açıkça mahkûm etmek gerekir. (Bu meseleye bu yazının sonuç bölümünde döneceğiz.)
- Bu, Putin rejimini ve bu rejimin koruduğu oligarşik kapitalist yapıyı desteklemek anlamına gelmez. Emperyalizmin yenilgisi için çalışmak Putin ve şürekâsına askerî alan dışında destek vermeden yapılmalıdır. Marksizmin savaşa yaklaşımında bunun sayısız örneği vardır. Zaten kapitalizmin çok derin dinamiklerinin ürünü olan dünya savaşını, Putin rejimi gibi bir kapitalist yönetimin nihai biçimde yenilgiye uğratması olanaksızdır. Dünya savaşı tehlikesinin panzehiri sınıf savaşdır.

SSCB’nin dağılmasından sonra yıllar üzerinden sürdürdüğümüz analiz, dünya durumu üzerine ekonomik temelleriyle ve politik-diplomatik-askeri biçimlenmesiyle yaptığımız incelemeler, bizi Ukrayna savaşının öncesinde yaşanan iki aylık horoz dövüşü döneminde bu sonuçlara ulaştırıyordu.

Şimdi bu genel tespitin bize savaşın gelişimini analiz etmek bakımından sağladığı olanakları görmeye geçebiliriz. Bu yazının herhangi bir yeni katkısı varsa asıl

⁷ Bu konuyu ayrıntılı biçimde incelemiş olduğumuz bir çalışmamıza değinelim: *Üçüncü Büyük Depresyon. Kapitalizmin Alacakaranlığı*, Genişletilmiş ve Güncellenmiş İkinci Basım, İstanbul: Yordam Kitap, 2022.

buradan itibaren başlıyor.

2. Bir vekâlet savaşı

Biz bu savaşın ilk gününden beri bir Rusya-Ukrayna savaşı olduğu fikrini reddettik. Savaş 24 Şubat'ta başladı. Bir hafta sonra yayınlanan parti bildirimiz “Barışın yolu NATO'nun ve taşeronlarının askeri yenilgisinden geçer!” başlığını taşıyordu. “Taşeron” kavramından ne anlaşılması gerektiği ise ilk paragrafta ulaşılan sonuçta berraklaşıyordu: “Bu savaşta Ukrayna vekâlet savaşı veriyor.”⁸

Ukrayna'daki savaşın aslında NATO ile Rusya arasında olduğu, Ukrayna'nın sadece NATO'nun vekili olduğu yolunda savaşın ilk günlerinde verilen bu yargı, ilk aşamada, savaşa giden yolun analizine dayanıyordu. Savaşın yaşanmış deneyimi henüz ortada yoktu. Bu tespitin savaşın gelişmesi içinde **somut olarak doğrulanıp doğrulanmadığını** incelemek gerekir. Şimdi dikkatimizi bu soruna çevirelim.

Ukrayna'nın silahlandırılması

Ukrayna savaşı yalnız iki ülke arasında yaşanmıyor. Bir savaşın gelişmesinde en belirleyici faktörlerden biri istihbarat ve keşif teknolojileri ve silah sistemleridir. Bu, teknolojinin dijitalleşme, uzay teknolojisi ve telekomünikasyon alanlarında yaşadığı büyük atılımlar dolayısıyla başka çağlarla karşılaştırılmaz hale geldiği 21. yüzyılda daha da geçerlidir. Ukrayna Rusya'ya karşı kendi silahlarıyla değil, NATO silahlarıyla çarpışmaktadır. Başka NATO ülkelerini bir yana bıraksak bile, ABD başlangıçta sadece 3,7 milyar dolarlık bir destek vadetmişken mayıs ayında ilave bir 40 milyar dolarlık askerî yardım bütçesi kabul etmiştir. Bu tutarın ne anlama geldiğini anlatmak için iki karşılaştırma yapalım.

Bu yardım tutarı Türkiye gibi askerî alanda iddialı bir ülkenin yıllık askerî harcamalarının **iki katıdır**. Öte yandan, ABD'nin her yıl askerî yardımda bulunduğu ülkeler arasında 2020 yılında (o dönemde zaten kendi ordusuyla savaşmakta olduğu Afganistan hariç tutulursa) **ilk beş ülkeye** verdiği yardım miktarı şöyledir: İsrail 3,3 milyar dolar; Mısır 1,3 milyar dolar; Irak 550 milyon dolar; Ürdün 500 milyon dolar; Ukrayna 300 milyon dolar.⁹ Savaşın ilk beş ayındaki yardım, 2020 yılında Ukrayna'ya yapılmış olan yardımının **150 katıdır!**

Yardımanın nasıl olağanüstü düzeyde olduğunu anlatabilmek için bir üçüncü noktayı ekleyelim. Amerika savaş boyunca bugüne kadar Ukrayna'ya tanksavar roket Javelin'den 7 bin adet vermiştir.¹⁰ Bu, propagandası çok yapıldığı gibi, çok sayıda Rus tankının savaş dışı bırakılmasını sağlamıştır. Bu konuda tahminler Rus tank envanterinin dörtte birinin Ukrayna'daki savaşta bu aşamaya kadar saf dışı bırakıldığını dahi söylemektedir. Doğru ise bunun anlamı şudur: Rus tanklarını saf dışı bırakan Ukrayna değil Amerikan tanksavar roketlerinin yüksek teknolojik kapasitesidir! Ayrıca 7 bin adet Javelin'in ne anlama geldiğini anlamak için ABD'nin

8 <https://gercekgazetesi1.net/dip-bildirileri/dip-bildirisi-barisin-yolu-natonun-ve-taseronlarinin-askeri-yenilgisinden-gecer>.

9 <https://www.statista.com/chart/26641/us-military-aid-obligations-by-country/>.

10 “Briefing: The Long War”, *The Economist*, 2 Temmuz 2022, s. 17.

yılda sadece 2.100 Javelin ürettiğini de ekleyelim!¹¹ Buna yardım denmez, Amerika Rusya ile dolaylı yoldan, yani vekâleten savaşmaktadır!

Yani ABD Ukrayna'ya yardım etmiyor, Ukrayna savaşına yatırım yapıyor! Durum tam tamına şudur: Ukrayna'da Rusya'ya karşı savaş NATO silahları ve Ukrayna insan gücü ile verilmektedir. Teşbihte hata olmaz: Savaş bir üretim sürecine benzetecek olursak, değişmez sabit sermaye (yani bina, makine ve teçhizat) NATO'dan, değişir sermaye (yani emekgücü) Ukrayna'dan gelmektedir. Ve de birazdan göreceğimiz gibi, benzetmeyi sürdürdüğümüz takdirde, sermayenin organik bileşimi son derecede yüksektir!

NATO ülkelerinin Ukrayna'yı silah sistemleriyle nasıl beslediğini gösteren bitmek bilmez bir listeyi (üstelik savaşın erkence bir aşamasında, Nisan başında düzenlenmiş bir listedir bu) incelemek de mümkündür.¹²

En ileri teknoloji

NATO ülkeleri Ukrayna'ya sadece Ukrayna ordusunun kolayca kullanabileceği Sovyet dönemi askerî envanterinden (mesela Almanya eski Demokratik Almanya stoklarından, ayrıca Polonya, Baltık ülkeleri vb. gibi ülkeler de kendi stoklarından makineli tüfekler, tanklar, zırhlı araçlar vb.) vermekle yetinmiyorlar. Düzeyi git-tikçe yükselterek çok daha modern, hatta ABD ordusunun en ileri teknolojilerini içeren silah sistemleri (M777 howitzer obüsleri, Javelin füzeleri, şimdilerde çok konuşulan ve Ukrayna ordusunun kullanıp kullanamayacağı bile sorgulanan kamyon üzerinden aynı anda çok sayıda füze fırlatabilen, 40 mil (yaklaşık 65 kilometre) menzilli HIMARS, yani yüksek mobilite hassas uydu güdümlü topçu füze sistemi vb.) sağlamaktadır.

Ukrayna'nın ekonomisi savaştan önce bile borç batağında idi. Yıllardır İMF stand-by programlarıyla ayakta duruyordu ülke. Bugün savaşın etkisi altında ekonomisinin 2022'de yüzde 30'dan fazla daralacağı öngörülüyor. Buna karşılık bütçesi ayda 5 milyar dolar açık veriyor.¹³ Bu açığı karşılamak için para basıp duran ekonomi yönetimi, ulusal parası grivna'yı korumak için merkez bankası rezervlerini hızla tüketmeye başlamıştı.¹⁴ Sonunda dolar karşısında parasını yüzde 25 devalüe etmek zorunda kaldı.¹⁵ Temmuz sonlarına doğru ekonomi temerrüdün (resmî iflasın) eşliğinden döndü çünkü alacaklı ülkeler siyasi olduğu kuşku götürmeyecek bir kararla borç ödemelerini yıl sonuna kadar ertelediler.¹⁶

Böylesine acıklı bir ekonomik tabloya rağmen Ukrayna en yüksek silah teknolojileriyle çarpışıyor! Buna nasıl Rusya-Ukrayna savaşı denebilir?

11 Aynı yerde.

12 <https://www.oryxspioenkop.com/2022/04/answering-call-heavy-weaponry-supplied.html>.

13 "As Prices Soar in Ukraine, War Adds Economic Havoc to Human Toll", *New York Times*, 25 Temmuz 2022. [h](#).

14 "Briefing", a.g.m., *The Economist*, s. 18.

15 "As prices soar", a.g.m.

16 "International Creditors Give Ukraine More Time To Make Debt Repayments", *New York Times*, 20 Temmuz 2022. [h](#).

Emperyalist birleşik cephe

Ukrayna'daki savaşı en çok ABD ve İngiltere'nin kışkırttığı kimse için sır değil. Savaşı Avrupa Birliği ülkeleri arasında esas olarak Doğu Avrupa ülkelerinin desteklediği, Almanya, Fransa ve İtalya gibi belirleyici büyük Batı Avrupa ülkelerinin ise ekonomik, politik, askerî birçok nedenle çok daha tereddütlü, gerilimli, iç çelişkilerle dolu bir destek verdiği de biliniyor. Ancak bütün bu farklara rağmen emperyalizm şimdilik bir bütün olarak Ukrayna'nın arkasında yer alıyor.

Ukrayna'ya askerî desteği Almanya'da Ştuttgart yakınlarında bir üstten 40 farklı ülke koordine ediyor. Bu gruba Ukrayna Temas Grubu adı verilmiş.¹⁷ Görülüyor ki Temas Grubu NATO'nun dışına taşmış durumda. Bilindiği gibi NATO'nun üye sayısı 30 iken İsveç ve Finlandiya'nın katılmasıyla birlikte 32'ye çıktı. Oysa Temas Grubu'nda 40 ülke var. Bunlar arasında ABD'nin Hint-Pasifik bölgesinde Çin'e karşı kurduğu, QUAD denen ittifakın üyelerinden Japonya ve Avustralya gibi ülkeler de var.¹⁸ Yani emperyalizm bu savaşa dünya çapında bütün gücüyle çullanıyor. Elbette “Kambersiz düğün olmayacağına” göre İsrail de Temas Grubu'na dâhil. İsrail kendisi zaten emperyalizmin, özellikle ABD emperyalizminin Ortadoğu'daki ileri karakoludur. Şimdi casusluk teknolojisinden kuantum hesaplama kadar birçok alanda gelişkin teknoloji kapasitesini emperyalist ittifakın hizmetine sunarak yeni kozlar elde ediyor.

Suriye'nin “iç” savaşında 65 ülke şu ya da bu şekilde (en çok IŞİD ya da DAİŞ denen örgüte karşı kurulmuş olan ittifak aracılığıyla) gelişmelerin içindeydi. Şimdi Rusya-Ukrayna savaşı diye sunulmaya çalışılan bu savaşta da en az 42 ülke savaşın bir parçası. Kapitalizm, emperyalizm çağında sadece üretimi değil savaşı da dünya çapında “toplumsallaştırıyor”!

NATO askerî eğitimi

ABD ve diğer NATO ülkeleri Ukrayna savaşına kendi birlikleriyle katılmaktan (şimdilik!) dikkatle kaçınıyorlar. Bunun resmî gerekçesi savaşı tırmandırıp iki nükleer güç arasında bir çatışma başlatmamak. Ama daha derinde yatan dürtü elbette Amerikan, İngiliz, Polonya vb. askerlerini savaşa sokup bunun bir NATO savaşı olduğunu dünyaya ilan etmeme kaygısı. İşte bu kaygı aynı zamanda bir dizi utanmazca ikiyüzlülüğe yol açıyor. Mesela Amerika'nın Özel Kuvvetler eğitimcileri Ukrayna sınırları içinde Ukrayna askerlerine eğitim veriyor, hatta “muharebe görevlerinin planlanmasına yardımcı oluyor”.¹⁹ Ama işin püf noktası şurada: Bunlar ABD ordusu adına çalışmıyor. Tamamen “gönüllü olarak” Ukrayna'ya yardım elini uzatan, masraflarını kitle fonlaması sayesinde karşılayan, emekli askerler. İnanırsanız!

Yukarıda Ukrayna ordusunun donanımının NATO'dan, insan gücünün ülkenin

¹⁷ <https://www.nytimes.com/2022/04/26/world/europe/lloyd-austin-ukraine-contact-group.html>.

¹⁸ Trump döneminde kurulan ama Biden'ın da şehvetle sahip çıktığı QUAD dışında bir de Biden-Boris Johnson ikilisinin marifeti olan, üçüncü üye olarak Avustralya'yı içeren AUKUS var.

¹⁹ “In Ukraine, U.S. Veterans Step In Where the Military Will Not”, *New York Times*, 5 Temmuz 2022, <https://tinyurl.com/26z3ajws>.

kendi vatandaşından geldiğini belirtmiştik. Görüldüğü gibi burada yeni bir alana adım atıyoruz. “Muharebe görevlerinin planlanması” artık “eğitim” değildir, savaşın bir parçasıdır, hem de önemli bir parçası. Burada vekâlet savaşı yavaş yavaş silah arkadaşlığına dönüşmeye başlıyor.

NATO komando güçleri ağı

NATO ülkeleri askerinin Rusya’ya karşı Ukrayna askeri ile birlikte muharebe işlevleri üstlendiğine ilişkin haberler Amerikan basınına son günlerde iyice sızmaya (ya da kasıtlı olarak sızdırılmaya) başladı. Bunda amacın ne olduğu önemli ama şimdilik bu konuda spekülasyon yapmaktansa bu sızıntıları değerlendirmekle yetinelim. Yukarıda aktardığımız “gönüllü eğitmenler” hikâyesi 5 Temmuz tarihinde yayınlanmıştı. Bu kez 25 Haziran tarihli bir haberi ele alıyoruz.²⁰

Haberden bazı cümleleri olduğu gibi çevirerek alıntılama, durumun vahametini anlatmak bakımından gerekli (vurgular bizim): “Silah, *istihbarat* ve eğitim vermeye koşan gizli bir komando ağı”. “Ukrayna dışında Almanya, Fransa, İngiltere’deki üslerde, ama bir kısım CIA personeli gizli biçimde ülke içinde, çoğunlukla başkent Kiev’de, ABD’nin Ukrayna silahlı kuvvetleriyle paylaştığı çok büyük miktardaki *istihbaratı yönetiyor*.” “Bir yandan da İngiltere, Fransa, Kanada ve Litvanya dâhil olmak üzere başka NATO ülkelerinden birkaç düzine komando da *Ukrayna içinde çalışıyor*”, eğitim ve *danışmanlık* görevleri üstleniyor. Almanya’daki Ramstein üssünde ABD Hava Kuvvetleri’ne bağlı “Bozkurtlar” adı verilen bir ekip *taktik ve teknik düzeyde dâhil olmak üzere* Ukrayna hava kuvvetlerine destek sağlıyor. Ukrayna birliklerine sağlanmış tabletlere uydudan savaş alanı haritalaması uygulaması aracılığıyla *istihbarat ve keşif bilgisi* sağlanıyor. Özel Kuvvetler Komutanı Senato’da yaptığı açıklamalar bağlamında çok sayıda ülkenin katıldığı bu özel kuvvetler işbirliğinin “üzerinde konuşulmayan” önemli bir konu olduğunu belirtiyor.

Görüldüğü gibi burada artık sadece silah sağlamak ve bunların kullanılması için eğitim vermek değildir konu. Ülke içinde komando gruplarının istihbarat ve keşif faaliyetini yürütmesi, uydu yoluyla yine istihbarat ve keşif faaliyetine girdi sağlanması, birliklere “danışmanlık” yapılması ve uzaktan da olsa hava kuvvetlerine taktik ve teknik destek verilmesi söz konusudur. İstihbarat, keşif ve taktik düzeyleri, muharebe için *vazgeçilmez girdilerdir*. Muharip güçleri istihbarat ve keşif bilgisinden yoksun bırakmak, kör bir insanı direksiyona oturtmak demektir. Taktik düzeyde destek ve danışmanlık ise, muharip güçlerin zihinsel işlemlerinin paydaşı olmak anlamını taşır. Kısacası, bütün bunlar, NATO ülkeleri Ukrayna savaşında silah ve teçhizatı yollamak dışında, insan gücü açısından da *en vasıflı, en nitelikli, en gelişkin muharip işgücünü de* sağlıyorlar demektir.

Sekiz yıllık hazırlık

Emperyalist devlet temsilcileri, NATO sözcüleri ve emperyalist medya, Ukrayna savaşını duru gökte aniden çakmış bir şimşek gibi göstermeye çalışıyorlar.

²⁰ “Commando Network Coordinates Flow of Weapons in Ukraine, Officials Say”, *New York Times*, 25 Haziran 2022, <https://tinyurl.com/2p88ncjb>.

Rusya'nın, savaşı “en ufak bir kışkırtma olmaksızın” başlattığını ileri sürüyorlar. Oysa kendileri Ukrayna'yı sekiz yıldır bu savaşa hazırlamışlardır ve bu aslında gizlenemiyor.

ABD-Ukrayna arasında son yıllarda yapılmış olan Özel Kuvvetler işbirliği, tarafların bu savaşın karmaşık yönlerine savaş kaosundan önce hazır olmasını sağlamış bulunuyor. *New York Times* gazetesinden çevirerek alıntılıyoruz: “Pentagon yetkilileri, Amerikan Özel Kuvvetleri ve Ulusal Muhafız eğitimcilerinin 2015'ten beri Lviv yakınlarındaki Yavoriv Muharebe Eğitim Merkezi'nde 27 binden fazla Ukrayna askerini eğittiğini söylüyor.” Buna bir dizi başka NATO müttefikinin de binlerce Ukraynalıya eğitim verdiğini eklemek gerekiyor.²¹ Geçtiğimiz 17 Haziran'da, o günlerde İngiltere'nin hâlâ başbakanı olan Boris Johnson, ülkesinin her bir üç aylık dönemde 10 bin Ukrayna askerini eğiteceğini taahhüt etti.²²

ABD yetkililerinin kendi ağzından açıklanan bu olgularla savaşın birden gökten düşercesine başladığı fikrini bağdaştırmak mümkün mü?

NATO savaşın bitmesine engel oluyor

Ukrayna savaşının elbette birçok karmaşık yanı var. Belirleyici konu NATO üyeliği ve Ukrayna'ya nükleer füze yerleştirilmesi ihtimali olmakla birlikte, başta Donetsk ve Luhansk Halk Cumhuriyetleri'nin bağımsızlığı konusu olmak üzere savaş sonucunda çözüm bekleyen başka sorunlar da mevcut.

Bu karmaşık meselelerin varlığına rağmen Rusya ve Ukrayna çok erken bir aşamada, savaşın başlamasından sadece bir ay sonra bir barış anlaşmasının eşiğine geldiler. Türkiye'nin arabuluculuğunda önce Mart başında Antalya'da, daha sonra 28-29 Mart günleri İstanbul'da yapılan toplantılarda iki taraf birbirine o kadar yaklaştı ki Zelenski kendisi, 28 Mart'ta İstanbul toplantısı başlamadan hemen önce, Ukrayna'nın “tarafsızlık” statüsünü benimsediğini, NATO üyeliğinden vazgeçmeyi taahhüt ettiğini, karşılığında ulusal güvenliğini güvenceye bağlamak için bir garantör devletler sisteminin kurulmasını talep ettiğini açıkladı. Rusya'nın en önemli talebi ilk iki nokta (NATO'ya katılmama taahhüdü ve tarafsızlık) üzerinde yoğunlaştığına göre anlaşma çok yakındı.

Gelgelelim 28-29 Mart toplantısından kısa süre sonra Ukrayna masadan uzaklaşacaktı. Bunun nedeni araştırıldığında ortaya çıkan tablo şudur. Yaklaşık bir hafta sonra 6-7 Nisan tarihlerinde yapılan NATO Dışişleri Bakanları Toplantısı sonrası NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg “bu savaş uzun sürecek” anlamında bir açıklama yaptı. Daha bir hafta önce tarafların birbirine ne kadar yaklaştığı bilindiğinden emperyalist Batı medyası dahi bu açıklamayı şaşkınlıkla karşıladı. Bu arada en büyük savaş kışkırtıcılarından İngiltere'nin o dönem başbakanı olan Boris Johnson, bu toplantının hemen ertesi günü Kiev'e giderek Zelenski ile görüştü. Johnson'ın Ukrayna başkanına “anlaşmaya yanaşma, arkadayız” dediği, hatta basıncı yaptığı birçok basın organına zamanla sızdı.²³

21 Aynı yerde.

22 *The Economist*, a.g.m., s. 17.

23 Bu gibi konularda Türkiye medyasında, bizim görebildiğimiz kadarıyla, emperyalist propagan-

Kısa süre sonra 20 Nisan'da Mevlüt Çavuşoğlu televizyonda Ahmet Hakan'ın sorularına cevap verirken "Bazı NATO ülkeleri Rusya'yı zayıflatmak amacıyla, hatta belki Putin düşer diye savaşın uzamasını istiyor" dedi. Bu, 6-7 Nisan Dışişleri Bakanları Toplantısı'nda açıkça konuşulmuştu. Çavuşoğlu'nun bu açıklaması, bomba gibi bir ifşaattı. Ama emperyalist basın bunu görmezlikten geldi.

Ancak birkaç gün sonra, 25 Nisan tarihinde, ABD Savunma Bakanı Lloyd Austin Kiev ziyaretinde, ABD'nin Rusya ordusunun gücünü yitirmesini amaçladığını açıklayınca artık itiraf en yetkili ağızlarından birinden gelmiş oldu.²⁴ Savaşı isteyen taraf emperyalizmdi! Bir ay sonra ABD'nin NATO nezdindeki büyükelçisi Julianne Smith ülkesinin Ukrayna savaşı hedefini daha da köşeli bir terimle açıklayacaktı: **Rusya'nın stratejik yenilgisi.**²⁵

Savaş politikanın başka araçlarla sürdürülmesidir. Artık bu savaşın ardındaki politikanın gerçek yüzü kendini göstermişti: En azından ABD ve İngiltere, Rusya'yı yıpratmak ve ciddi şekilde zayıf düşürmek için, hatta başarılabilirse bir rejim değişikliği gerçekleştirmek amacıyla **savaş istiyordu.**²⁶

Ukrayna'nın yaşadığı yıkımın sorumlusu emperyalizmdir

Emperyalist kampın savaşın uzatılması yolundaki çabasının anlamını çok yalın biçimde vurgulamamız gerekiyor. Bu mesele emperyalist devletlerin ve medyanın ideolojik planda en çok kullandığı propaganda aracının nasıl kof, hatta sahte olduğunu ortaya çıkarmıştır. Savaşın özellikle başlarında medya Batı'ya göç eden milyonlarca Ukraynalı kadın ve çocuğu, veda sahnelerini, daha sonra yıkım ve ölümü, zaman zaman da hastanelere, yaşlı huzur evlerine, okul binalarına yapılan saldırıları tekrar tekrar göstererek Rus aleyhtarı propagandanın ana eksenine haline getirdi. Söylenen şeydi: Rusya'nın hiçbir neden yokken başlattığı bu savaş Ukrayna halkını ağır bir katliam ve yıkım ile karşı karşıya bırakıyor. Şimdi savaşın uzamasını istediklerini açıkça dile getirerek emperyalistler aslında Ukrayna halkının ıstırabından kendilerinin sorumlu olduğunu itiraf etmiş oluyorlar.

Hastane, doğumevi, yaşlılar huzurevi, okul gibi yerlerin bombalanması meselesinde ise Ukrayna suçüstü yakalanmıştır. Ukrayna ordusu veya Azov Taburu olarak bilinen, zaman zaman "gönüllüler" olarak anılan neo-Nazi milisler buraları askerî birliklerin gizlenme mekânı ya da silah ve cephane deposu haline getirerek askerî hedefler haline getirme suçunu işlemektedir. Bu konuda Birleşmiş Milletler İnsan

---

daya taviz vermeksizin en soğukkanlı haberciliği *Cumhuriyet* gazetesinde Deniz Berktaş yapıyor. Berktaş'ın savaş içindeki ülkenin başkenti Kiev'den haber yapması da elbette haberleri ilk elden topluyor olması anlamını taşıyor. Berktaş, İngiltere'nin ve daha genel olarak NATO'nun, Ukrayna yönetiminin barış masasından uzaklaşmasında oynadığı rolü birkaç kez vurgulamıştır.

24 "How Does It End? Fissures Emerge Over What Constitutes Victory In Ukraine?" *New York Times*, 26 Mayıs. <https://tinyurl.com/3y6a43ee>.

25 <https://www.politico.eu/article/western-allies-nato-us-uk-eu-against-russia-want-to-see-defeat-moscow/>.

26 Biden'in Nisan ayında Polonya ziyareti esnasında Putin için "bu adam iktidarda kalamaz" dediği hatırlardadır. Çavuşoğlu da yukarıda sözünü ettiğimiz televizyon görüşmesinde bunun amaçlardan biri olduğunu belirtmiştir.

Hakları Komisyonu'nun hazırladığı bir rapor temelinde²⁷ Batı basınında dahi yer almış örnekler vardır.²⁸

Emperyalizmin kendi içinden itiraflar

Nihayet, kendi başına alındığında hiçbir şeyin kanıtı olmasa da emperyalist âlemin çok önemli bazı şahsiyetlerinin bu savaşın NATO'nun savaşı olduğu koa nusundaki tespitlerine de ayrıntıya girmeden değinmekte yarar var. ABD'nin 20. yüzyılın ikinci yarısındaki en önemli stratejisti olarak ün yapmış, Sovyet-Çin ilişkilerinden bir ABD-Çin ittifakı çıkararak Sovyetler Birliği'ni yalıtmayı bilmiş olan eski Dışişleri Bakanı Henry Kissinger açık açık Ukrayna'nın barış masasından uzaklaştırılmasını eleştirmiş, Zelenski'nin masaya oturup Rusya'nın taleplerini kabul etmesinden, hatta Rusya'ya toprak vermesinden başka yol olmadığını ifade etmiştir.²⁹

(Kissinger aradan iki ay geçtikten sonra, Alman ZDF televizyonuna verdiği bir demeçte Ukrayna'nın Rusya'ya toprak vermesinin yanlış olacağını söylemiştir. Bu hem uluslararası hem de yerli medyada “Kissinger fikir değiştirdi” şeklinde sunulmuştur. Oysa yaşanan bambaşka bir şeydir. ABD devletinin sorumlu bir hizmetkârı olarak Kissinger, Zelenski'den başlayarak, Biden yönetimi içindeki şahinlerden geçerek kendisine ulaşan basınca karşı koymamış ve savaş taraftarlarına taviz vermiştir. “Fikir değiştirdi” teorisinin savunucuları, bir sonraki cümleye hiç dikkat etmiyorlar: “Kissinger, Batı'nın hangi konuların tartışmaya açık ve hangilerinin kesinlikle açık olmadığını kesin bir şekilde belirtmesi gerektiğini; ve bunu Ukrayna halkı ile iş birliği içinde yapmasının doğru olacağını belirtti.”³⁰ Demek ki, Kissinger için bazı konular “tartışmaya açık”tır. Bu, Kissinger'in sadece toprak verme konusunda geri adım attığını açıkça gösteriyor. ABD ve İngiliz emperyalizminin bugünkü yöneticileri gibi Zelenski'yi barış masasından uzak durmaya çağırıyor.)

ABD'de Uluslararası İlişkiler araştırmacıları arasında seçkin bir yeri olan Şikago Üniversitesi öğretim üyesi John Mearsheimer de 2014 Maydan olaylarından beri söylediklerini savaş döneminde de tekrarlamıştır. Mearsheimer ABD-Rusya ilişkilerinin bu hale gelmesinin ABD'nin saldırgan politikasının bir ürünü olduğu kanısındadır ve bunun bütünüyle yanlış bir politika olduğunu ısrarla belirtmektedir.³¹

Gerek Kissinger gerekse Mearsheimer elbette emperyalizmin akıl hocalığı alanında uzmanlaşmış insanlardır. Onların niyeti emperyalist çıkarılara karşı çıkmak

27 *Situation of Human Rights in Ukraine in the Context of the Armed Attack by the Russian Federation*, <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/countries/ua/2022-06-29/2022-06-UkraineArmedAttack-EN.pdf>.

28 <https://www.yahoo.com/news/un-says-ukraine-bears-share-041554667.html>.

29 <https://www.nytimes.com/2022/05/25/world/europe/henry-kissinger-ukraine-russia-davos.html>.

30 <https://t24.com.tr/haber/eski-abd-disisleri-bakani-kissinger-geri-adim-atti-ukrayna-rusya-ya-toprak-vermemeli,1048448>.

31 Isaac Chotiner, “Why John Mearsheimer Blames the U.S. for the Crisis in Ukraine”, 1 Mart 2022, <https://www.newyorker.com/news/q-and-a/why-john-mearsheimer-blames-the-us-for-the-crisis-in-ukraine>

değil, aynen geçmişte Kissinger'ın SSCB'ye karşı Çin'i oynamış olması gibi, bugün esas büyük rakip olarak sivrilen Çin ile uğraşırken Rusya'yı bir Avrupa ittifakına dâhil edebilmek veya en azından tarafsızlaştırabilmektir. Ancak her ikisi de bu görüşlerini savunurken dünya durumunun bugün geldiği aşamanın Rusya'nın değil ABD'nin sorumluluğu olduğunu vurgulu biçimde belirlemektedir.

Bu doğrultuda açık ve dürüst konuşan bir başka emperyalizm ajanı eski NATO Genel Sekreteri Belçikalı Willy Claes olmuştur. Claes Belçika televizyonundaki bir konuşmasında kelime kelimesine şöyle söylemiştir:

Biraz cesur bir şekilde ifade edecek olursam, *mesele Rusya ile Amerika arasında bir çekişmedir*. Ukraynalılara saygım ve sempatim sonsuz, ha bu arada söyleyeyim ki Avrupa topu taca atıyor. ... Sonuç olarak Amerika savaşın epey bir sürmesine itiraz etmez. ... Bu, savaş endüstrisi için bir altın çağ. O da tanım gereği Amerikalılarındır.³²

Görüldüğü gibi, Claes aslında söylenmemesi gereken bir şey söylemekte olduğunu (“biraz cesur bir şekilde ifade edecek olursam”) gayet iyi farkındadır: “mesele Rusya ile Amerika arasında bir çekişmedir”. Yani bu Amerika'nın adına verilmekte olan bir vekâlet savaşıdır! Eski NATO genel sekreterinden daha iyi kim bilecek! Şimdiki de biliyor da, görevi bunu saklamak!

Liberal sola kendi kültürel dünyası içinden uyarı: Jürgen Habermas

Bu savaşın çarpıcı özelliklerinden biri, kendine “sol” diyen ama liberalizmin nüfuzuna tamamen teslim olmuş çok yaygın bir duyarlılık alanının Rusya'ya neredeyse emperyalizmin has ajanlarından daha fazla saldırması, NATO'nun adını bile etmemesi. Bu liberal solun duyarlılığının etkisi altındaki solcu aydınlara burjuva liberal düşünür Jürgen Habermas'ın düşüncesinin çok hitap edeceğini bilerek biz de onu aktaralım.

Habermas'ın Ukrayna savaşı konusunda yazdığı gazete yazısında ifade ettiği fikirleri parça parça, siga siga ele alalım ki hem tadı çıksın hem iyi anlaşılsın. Önce şöyle bir cümlecik kuruyor Habermas: “Erkenden uyguladığı şiddetli yaptırımlarla bu çatışmaya *de facto katılımı* konusunda en ufak bir kuşku bırakmayan Batı, ...” Habermas'ın NATO emperyalizminin bu savaşın içinde olduğu, bir parçası olduğu konusunda kuşkusu yoktur. Sonra devam ediyor: “... Batı tam da bu yüzden formel anlamda savaşa girip girmediğini gösteren belirsiz sınırı geçip geçmediğini askerî destek konusunda attığı her bir ilave adımda dikkatle değerlendirmelidir...” Burada da duralım: “*formel anlamda* savaşa girip girmediğini gösteren belirsiz sınır”. Konuşan bir felsefeci titizliği ile konuşuyor, biz de onu öyle anlamalıyız. Habermas, Batı'nın formel anlamda henüz savaşın içinde olmadığını ama *de facto* (fiilen) savaşın parçası olduğunu söylüyor. Ama birinden ötekine geçiş anı oynak ve belirsizdir, her ilave tedbir buna yol açabilir. Öyleyse *nitel* bir farktan *değil* sadece *nicel*

32 <https://www.globalresearch.ca/habermas-war-ukraine-conversion-former-pacifists-leads-mistakes-misunderstandings/5783010>. Vurgu bizim.

bir gelişmeden söz ediyoruz demektir. Bizim yukarıdan beri anlattığımız her şey (silah, mühimmat, teçhizat, istihbarat, keşif, danışmanlık, taktik destek, “gönüllü” eğitmenler, komandolar) aslında bu nicel gelişmenin bir parçasıdır. Üstelik “... bu sınır belirsizdir çünkü Putin’in kendi tanımına bağlıdır.”³³ Bu üçüncü önermeyle feylesofumuz demiş oluyor ki Batı’nın savaşın formel anlamda içinde olup olmadığı sorunu aslında teorik değil pratik bir sorundur. Neden? Çünkü bir kez Putin Batı’yı savaşın formel anlamda içinde diye tanımlarsa ona da savaş açacaktır. Sanki Habermas değil Marx konuşuyor!³⁴

Habermas’ın bu müdahaleyi yapmasının siyasi bağlamını da iyi anlamamız çok yararlı olacaktır. Bizde pek önemi yok ama Avrupa’da, hele hele Almanya’da liberal solun nüfuz alanında eski Marksistlerin yanı sıra Yeşillerin de çok önemli bir yeri olduğu biliniyor. Şu anda Almanya’da üçlü bir koalisyon iktidarda. Sosyal Demokratlar, geleneksel burjuva liberal FDP ve Yeşiller ile birlikte yönetiyor ülkeyi. İnsan, bu üçlünün arasında, tarihî programı ekoloji ile birlikte “barış” hedefine yaslanan Yeşiller’in diğer iki ortağa göre daha temkinli olacağını, daha az savaş kışkırtıcılığı yapacağını bekler, değil mi? Hayır, öyle değil. Sosyal Demokrat başbakan çok daha ikircikli, dikkatli, hatta yalpalayan bir politika izlerken Yeşillerin şu anda Dışişleri Bakanı görevini üstlenmiş olan eş lideri Annalena Baerbock en şahinler arasında! Baerbock savaş konusunda mecliste yaptığı ateşli bir konuşmada geçmiş ile ciddi bir hesaplaşmayı da dile getirmiş. İşte Habermas’ın derdi bunlarla: Rusya’nın izlediği politikanın “gençleri pasifist yanlısamalarından kopardığını” söylüyor alaylı biçimde. Ama esas derdi, Başbakan Olaf Scholz’un temkinli politikasını Baerbock’un haçlı seferi ruhuna karşı savunmak. Yukarıda en hassas cümleleri gördük: Dikkat edin, dünya savaşı çıkarırsınız demek istiyor Habermas Baerbock gibilere!

Bu gelişmeler genç kuşakları haklı olarak şaşırtabilir. Ama dünya solu buraya birdenbire gelmedi. Uzun, on yıllar süren bir sürecin içinden süzüldü, bugüne ulaştı. Biz de Yeşil barışseverlikten NATO şahinliğine terfi ederken (!) Baerbock’un aslında kendisinden çeyrek yüzyıl önce aynı yolu yürümüş bir emsal vak’adan ders çıkarmış olabileceğini hatırlatalım. Yugoslavya iç savaşının bugün eski Sovyet coğrafyasında yaşananlar için bir prova olduğunu hep söyledik, yukarıda da tekrarladık. Anlaşılan Alman Yeşillerinin tarihi bakımından da doğru imiş bu.

Kosova Savaşı (1999) her bakımdan bir sosyal demokrat savaşı. Avrupa’nın dört büyük ülkesinde de kendine sosyal demokrat diyen partiler iktidarda idi, koalisyon hükümetlerinde de başbakanlar onlardandı: İngiltere’de Tony Blair, Fransa’da Lionel Jospin, Almanya’da Gerhard Schröder, İtalya’da ise bugün Demokrat Parti adını taşıyan partinin (eski İtalyan “Komünist” Partisi) o gün adı her ne idiyse o partinin lideri. Ama Almanya’da işi daha da eğlenceli kılan, hükümetin bir “sol” koalisyon olması ve Dışişleri Bakanı’nın da yine Yeşiller’in o dönemdeki lideri olma-

33 Alıntı için bkz. “Italy’s crisis redoubles European foreboding”, *New York Times*, 16 Temmuz 2022, <https://tinyurl.com/2ejffmde>. Bütün vurgular bizim.

34 Marx’ın Feuerbach üzerine ikinci tezini hatırlayalım: “İnsan düşüncesine nesnel doğruluk atfedilip edilemeyeceği teori alanına ilişkin değil, pratik bir sorundur. İnsan, düşüncesinin doğruluğunu, yani gerçekliğini ve gücünü, bu dünyaya ait oluşunu pratik içinde kanıtlamalıdır. Düşüncenin gerçek olup olmadığına ilişkin pratikten yalıtılmış bir tartışma bütünüyle skolastik bir sorundur.”

sıdır. Joschka Fischer, hayata bir kasabın oğlu olarak gelmiş bir halk çocuğu ve bir 1968’lidir. Devrimci döneminde meclis başkanvekiliyle yüz yüze konuşurken ağza alınamayacak derecede ağır bir küfür ederek meşhur olmuştur. Habermas’ın da daha solcu olduğu o dönemde onun öğrencisi olmuş biridir. 1999’da NATO bombalarını Belgrad halkının tepesine yağdırma görevini işte bu eski devrimci, yeni sözde Yeşil pasifist hiç yüzü kızarmadan üstlenmiştir. Baerbock asla yalnız yürümeyeceksin!

Fischer, bir süre sonra politikadan çekilerek iş hayatına, hani derler ya, “atılmıştır”. İlk işi ABD’nin 1997-2001 arası Dışişleri Bakanı olan, yani Kosova savaşında Fischer’in “silah arkadaşı” sayılması gereken Madeleine Albright’ın danışma firmasında Alman şirketlerine danışmanlık hizmeti vermektir. (Albright, henüz bakanken kendisine Irak’a uygulanan ambargonun yüz binlerce çocuğun ölümüne yol açtığını hatırlatan bir gazeteciye verdiği “değerdi” cevabı ile ünlüdür.) Fischer’in esas ondan sonra üzerine aldığı iş çok “şık”tır: Nabucco petrol boru hattını yapışmakta olan şirkete danışmanlık. Yeşiller Partisi’nin liderine bir savaş kabinesinde rol aldıktan sonra bir de fosil yakıt projesine danışmanlık yapmak doğrusu çok yakışmıştır!

Kafası karışmış, hayatta var olmaya çalışırken bir yandan da geçmişin düş kırıklıklarına çıkar yol bulmaya çabalayan kendi halinde eski Marksistleri tenzih ederiz. Ama genç kuşak, eski devrimci yeni sol liberal birtakım şahsiyetlerin, hasbelkader hiç hak etmedikleri yerlere yükselmiş “önde gelen” politikacıların veya şöhret ham line gelmiş bazı aydınların Marksizmle ve devrimcilikle derdinin ne olduğunu iyi araştırmalıdır. Olabilir ki bunlar koskoca kitlelerin desteğine yaslanarak yükseldikten sonra, tam da kendilerini burjuvazi için değerli kılan o geçmişlerine, yepyeni yükselme fırsatlarının önünde bir engel olmasın diye tükürüyorlardır. İlk kulak verdiğinizde, onlar değişik bir fikir söylüyor gibi gelebilirler size. Oysa o anda burjuvaziye yeni görevler üstlenmek için iş başvurusu yapmaktadırlar.

Ara sonuç

Emperyalist ülkelerden sağdaki 98 yaşında (Kissinger), “sol”daki ise 92 yaşında iki dinozordan başka doğruyu söyleyen pek kimse olmasa da, gerçek açıktır: Ukrayna savaşına NATO’nun izlediği stratejik yöneliş yol açmıştır. NATO liderleri ve en başta Amerikan ve İngiliz yönetimleri savaş çıkarmayı özellikle, bilinçli ve kasıtlı olarak istememiş olsalar bile (ki bizce Rusya’yı zayıflatmak, yalıtılmak, yıpratmak vb. amacıyla istemişlerdir), en azından savaşın çıkmasından memnundurlar; dahası, bitmesini istememekte, devam etmesi için özel çaba göstermektedirler.

Ukrayna bir vekâlet savaşında NATO emperyalizminin aracı haline gelmiştir. Durum tam olarak şudur: NATO, bütün bir ülkeyi ve halkını kendisinin paralı askerler ordusu haline getirmiştir. Başına da aynen eskiden oynadığı televizyon dizisinde olduğu gibi ülkenin başkanı rolünde sahneye çıkmış bir tiyatrocuyu getirmiştir!

Bugün dünya finans kapitalinin ve elbette Londra’nın Wall Street’i “City”nin çıkarlarının en önde gelen sözcülerinden biri haftalık *The Economist* dergisidir. Bu dergi Marx’ın zamanında da vardı ve Marx’ın bununla günlük ekonomik ve politik gelişmelerle ilgili olarak polemige girdiği de olmuştur. İşte bu dergi, ana dosyasını Ukrayna savaşına ayırdığı temmuz başı sayısının başyazısında şu soruyu soruyor:

“Uzun Savaş Nasıl Kazanmalı?” Verdiği cevap şudur: Ukrayna'nın motivasyonu yüksek potansiyel savaşçı sayısı çok yüksektir. Batı'nın savunma sanayii ülkeyi destekleyebilir. Açık değil mi? NATO'nun silahları, Ukraynalıların hayatları eşittir “uzun savaşta zafer”.³⁵

3. Dünya Savaşı'nın emperyalist genelkurmay toplantısı: NATO'nun Madrid Zirvesi

NATO'nun ve emperyalizmin bütün dünya halklarını tehdit eden tutumu Ukrayna'da izlenen strateji ile sınırlı değil. 28-30 Haziran 2022 tarihlerinde İspanya'nın başkenti Madrid'de toplanan NATO zirvesi iki yılda bir zaten düzenli olarak yapılmakta olan zirvelerden biri değildi. Madrid Zirvesi, hem Soğuk Savaş'tan bu yana ilk kez NATO'nun düşman gördüğü ülkeleri adlarını vererek işaret etmiştir, hem NATO'nun ilgi alanını bütün kuzey yarıküresi haline getirmiştir, hem de, en önemlisi elbette budur, NATO'nun hangi koşullarda diğer nükleer güçlerle savaşmayı göze alacağını belirleyerek dünya savaşı tehdidini üstü örtülü olarak savurmuştur. Üstelik biraz sonra göreceğimiz gibi, epeyce hafif sayılabilecek bazı koşullar altında bile.

Burada Madrid NATO Zirvesinin kararlarını bütünsel olarak değerlendirmeye girişmeyeceğiz. Sadece Ukrayna savaşının doğasını ve yarattığı diyalektiği, yani olası sonuçlarını iyi kavrayabilmek için gerekli bazı yönlerine değineceğiz. Ama şunu söylemeden geçmeyelim: Madrid'in bütünsel bir değerlendirmesi uluslararası sosyalist hareketin önümüzdeki döneme ilişkin görevlerini belirlemesi bakımından çok önemlidir.

Şimdiden belirtelim ki, Madrid Zirvesi'nin en önemli boyutlarından biri Türkiye hükümetinin veto tehdidini kaldırmasıyla birlikte İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya katılmasıdır.³⁶ Bunun önemi sadece çok zengin iki Kuzey ülkesinin askerî ve ekonomik gücünün emperyalist askerî aygıtı katılmasından kaynaklan-

35 “How to win the long war”, *The Economist*, 2 Temmuz 2022, s. 9. Ukraynalıların savaşma konusunda “motivasyonu”nun yüksek olduğu fikri propaganda savaşının en azından abartması gibi görünüyor. *The Economist*'in muhabirleri bile aynı sayıda tersine birtakım göstergelerden söz ediyor. En önemlisi, haziran ayının ikinci yarısında İngiliz askerî istihbaratının Ukrayna birliklerinden firarlar olduğuna dair raporudur (aynı yerde, s. 16). Temmuz ortasında ise çok daha vahim bir gelişme ortaya çıkmıştır: Zelenski, ülkenin güçlü istihbarat örgütü SBU'nun başı Bakanov'u ve cumhuriyet başsavcısı Venediktova'yı vatana hıyanet iddiasıyla görevden almıştır. Bu iki görevlinin birinin savaş boyunca Ukrayna'ya istihbaratını sağlayan kuruluşun başında olduğu, diğersinin ise adalet mekanizmasında büyük bir kudrete sahip olduğu düşünülürse Ukrayna devletinin savaşta bugüne kadar nasıl kaygan bir zeminde yürümüş olduğunu anlamak mümkün olur. Emperyalist medya sabah akşam Putin'in generallerinin gerçeği liderlerinden sakladığını söyleyedseniz! Ne var ki, Batı basınının, deyim yerindeyse, ağzından kaçırıp sonra saklamaya çalıştığı diğer bir gerçek de savcılar ve yasa uygulayıcılar arasında 651 başka hıyanet vak'asının, istihbarat örgütünde ise 60 civarında ek vak'anın “Ukrayna aleyhine faaliyetler”den sorumlu görülmeleridir. Bkz. *Le Monde*, 18 Temmuz 2022. <https://www.lemonde.fr/international/live/2022/07/18/ guerre-en-ukraine-en-direct- volodymyr-zelensky-limoge-des-hauts-dirigeants-apres-des-soupcons-de-trahison->

36 Bir küçük kayıt koyalım yine de: Tayyip Erdoğan 18 Temmuz 2022'de yapılan Bakanlar Kurulu toplantısından sonra bu iki ülkenin üçlü muhtıraya uygun davranmaması halinde meclis onayının verilmeyeceği yolunda bir tehdidi gene yapmıştır. Bunun ne ölçüde olası olduğunu tartışmak bu yazının konusu dışında kalıyor.

mıyor. Sadece Rusya ile 1.200 kilometrelik bir sınırı olan ve federasyonun ikinci büyük kenti olan Petersburg'a (Leningrad) sınırdan mesafesi sadece 200 kilometre olan Finlandiya'nın askerî gücünün ülkenin nüfusu ile ölçülemeyecek derecede güçlü olması dolayısıyla dolayı çok büyük bir tehdit oluşturması da değil mesele. Bütün bunların ötesinde, bu katılımın en önemli yanı, Arktik Okyanusu'na kıyıdaş beş NATO ülkesinin (ABD, Kanada, Danimarka, İzlanda, Norveç) şimdi yanlarına hemen kıyının berisinde yer alan iki Kuzey ülkesini de alarak safları sıklaştırmasının, yukarıda bahsedildiği gibi, Kuzey Kutup Bölgesi üzerinde var olan ekonomik rekabetin yakında askerî biçimler almasının olası olduğunu göstermesidir. Dünyanın çatısında ilk kılıç şakırtıları böylece duyulmuş olmaktadır:

Biz bunun dışında Madrid Zirvesi'nde kabul edilen NATO 2022 Strateji Belgesi'nin kararlarından hareketle bazı özgül konuları öne çıkaracağız.

Düşman tanımlama

NATO her ne kadar iki yılda bir düzenli olarak zirveler toplamakta ise de her zirvede bir strateji belgesi çalışması yapmaz. Örnek olarak, bundan önceki son strateji belgeleri 1991, 1999 ve 2010 yıllarında düzenlenen zirvelerde kabul edilmiştir. Madrid'de kabul edilen strateji belgesinden önce son belge 2010 Lizbon Zirvesi'nde kabul edilmişti. Bu belgede ise NATO herhangi bir potansiyel düşman tanımlamamıştı.

Madrid'de kabul edilen belgede Rusya Federasyonu, "en önemli ve dolaysız tehdit" olarak ilan ediliyor (# 8, s. 4).³⁷ İkinci düşman ise Çin Halk Cumhuriyeti'dir (# 13, s. 5). Çin'den söz eden madde aynı zamanda Rusya ile Çin'in "derinleşmekte olan bir stratejik ortaklık" geliştirmekte olduklarını ekliyor. Nihayet, birkaç ülke de özellikle kitle imha silahları dolayısıyla tehdit olarak anılıyor: İran, Suriye ve Kuzey Kore (# 18, s. 5).³⁸

Bizim bu yazı çerçevesinde konumuz değil ama NATO'nun ilan ettiği bu düşman profilinin Türkiye açısından ne anlama geldiğini iyi tartmak gerekir: "Düşman"lardan üçü Türkiye'nin kuzeyden, doğudan ve güneyden komşusudur. NATO savaşlarının, Türkiye sosyalist hareketince bugün olduğu gibi hafife alınmasının ne kadar ağır bir hata olduğu salt bundan bile anlaşılabilir!

NATO'nun ilgi alanının kuzey yarımküresinin tamamına yayılması

NATO, adından da belli olduğu gibi, Atlas Okyanusu'nun (Atlantiğin) kuzey yöresinde iki kıtanın ülkelerini merkez almış bir ittifaktır. SSCB'ye karşı kurulmuş olduğu için onu tehdit edecek bir coğrafi yakınlığa ulaşmak (ve Türk ordusunun

³⁷ NATO 2022 *Strategic Concept*, 29 Haziran 2022. Metinde bir karardan söz ettiğimizde paragraf ve sayfa numaralarını parantez içinde vereceğiz.

³⁸ Bu üç ülkenin George W. Bush'un 11 Eylül'ün (2001) hemen ardından açıkladığı "şer eksenli" ülkeleriyle tek istisna ile aynı olması dikkat çekicidir. İstisna Irak'tır zira o ülkede kitle imha silahları mevcut olmadığını ana işgalci emperyalist devletler (ABD ve İngiltere) bile kabul etmek zorunda kalmıştır! Şimdi onun yerini Suriye alıyor.

“ucuz” askerinden yararlanmak) amacıyla, kurulduğu 1949'dan üç yıl sonra Yunanistan ve Türkiye'yi de içine alacak şekilde genişlemiştir. Yoksa esas olan Kuzey Amerika ve Batı Avrupa ülkeleridir. Tabii, Afganistan'da, saldırı altındaki üye ülkeye bütün NATO ülkelerinin destek olması hükmünü içeren 5. maddeyi ABD'nin yürürlüğe sokması, bu coğrafi sınırları fiilen genişletmiştir. Ama hukuken bakıldığında, 11 Eylül saldırısının ABD'ye yapıldığı varsayıldığı için bunu izah etmek yine de mümkündür.

Madrid strateji konsepti ise NATO'yu Çin'le savaşmaya bile memur ediyor. Yeni coğrafi alan olarak önce Ortadoğu ve Kuzey Afrika ile Afrika'nın batısında Kuzey Afrika ülkelerinin hemen güneyinde yer alan beş kara Afrika ülkesini kapsayan Sahel bölgesi tehlikeli, istikrarsızlıkla malûl bölgeler olarak ilan ediliyor (# 11, s. 4). Sonra buna Hint-Pasifik bölgesi (yani pratik olarak bütün Asya sahilleri) ve Balkanlar bölgesinin Batısı ile Karadeniz de ekleniyor (# 45, s. 11). Yani ABD'nin doğusundan başlayıp batısında sona eren bir coğrafi kapsam biçiliyor NATO'ya. Bunun boşuna yapılmadığı açık. NATO'nun aynı belgede aşağıda ele alacağımız dünya savaşı tehditlerinin Çin'i ve Kuzey Kore'yi de hedeflediği düşünülünce coğrafi bakımdan bu yeniden tanımlama işleminin arkasındaki dinamiğin dünya savaşı hazırlığı olduğu ortaya çıkıyor.

Uzay ve siber uzay da *casus belli*

Madrid strateji konsepti 360 derece nitelemesiyle yeni savaş tiyatrolarını kara, deniz, hava alanlarının ötesinde uzay ve siber uzay olarak tanımlıyor (# 17, s. 5). Bu tespit, teknolojiye verilen önemin de ana boyutlarından birini oluşturuyor. Uzay ve siber uzayın bu şekilde muharebe alanları haline getirilmesinin teknolojiye dikkatin ötesinde *casus belli* (savaş nedeni) haline getirilmelerini amaçladığını şimdi göreceğiz.

Dünya savaşı tehdidi

Şimdi işin en önemli yanına geliyoruz. Burjuva medyasının hiç söz etmediği yanına. Madrid 2022 strateji konsepti, bütün dünyaya, elbette en başta Rusya ve Çin'e dünya savaşı ve nükleer savaş tehdidi savuruyor!

Belge, nükleer savaş kapasitesi olan ve NATO gücüyle karşılaştırılabilir düzeyde rakipler olarak nitelenebilecek ülkelerle (“peer-competitors”) savaşa hazır olduğunu ilan ediyor. (# 22, s. 6) Dünyada epeyce sayıda nükleer güç var: Hindistan, Pakistan, İsrail ve Kuzey Kore de nükleer silahlara sahip. Ama “peer-competitor” denebilecek ülke sayısı sadece iki: Çin ve Rusya. Bu ikisinin biriyle NATO'nun savaşa tutuşmasının dünya savaşını tetikleyeceği ise hemen hemen kesin. NATO strateji belgesi üç ayrı koşulda NATO'nun böyle bir savaşa gireceği tehdidini yapıyor;

- Herhangi bir müttefike (yani NATO üyesine 5. madde uyarınca) destek olma zorunluluğu (# 21, s. 6).
- Tek veya ardı ardına gelecek bir uzay veya siber uzay saldırısı da 5. maddenin yürürlüğe sokulması gerekçesi olabilir (# 25, s. 7).

- Hibrit operasyonlar da silahlı saldırı düzeyine ulaşarak 5. maddeyi harekete geçirmeyi gerektirebilir (# 27, s.7).

Görüldüğü gibi, dünya savaşının çıkmasına yol açabilecek koşullarda çita son derecede düşük tutulmuştur. Örnek verelim: Almanya'nın su ve/veya elektrik şebekelerine yönelen bir siber saldırı, NATO ülkelerinin toplu halde Rusya veya Çin'e savaş açmasına gerekçe oluşturabilir. Üstelik bir siber saldırının sorumlusunun keşfedilmesinin çok zor olduğu hatırlanırsa bu, mesela İkinci Dünya Savaşı'nda Japon uçaklarının Pearl Harbor'da yarattığı tahribatin *casus belli* olarak kullanılmasına benzemeyecektir. Amerika'nın Vietnam'a savaş açmasına yarayan kendi imalatı Tonkin Körfezi olayına benzeyebilecektir. Amerika siber saldırıyı kendi yapıp ardından bunu bir Rus saldırısı olarak kolayca niteleyebilecektir.

Bir başka örnek Amerika'nın bir uydusunun veya uzay istasyonunun Rus veya Çin uzay araçlarınınca tahrip edildiği iddiasıdır. Nihayet, “hibrit savaş” kavramı da son derecede elastik ve geniş kapsamlı olarak kullanılabilir. ABD devletinin resmî bir kurumu olan GAO'ya (Government Accountability Office-Devlet Hesap Verirlik Ofisi) göre³⁹ ABD silahlı kuvvetlerinin tek bir ortak “hibrit savaş” tanımı olmadığı gibi, Özel Kuvvetler Komutanlığı “hibrit savaş” kavramının gerekliliğini bile sorgulamakta, “full spectrum” (“yelpazenin tamamı”) kavramının yeterli olduğunu savunmaktadır. Bu iki kavramın içeriğine girebilen savaş yöntemleri arasında bilgisayar şebekesine veya uydulara saldırı, taşınabilir yerden havaya füzeler, el yapımı patlayıcı maddeler, bilgi veya medya manipülasyonu, kimyasal, biyolojik, radyolojik, nükleer ya da patlayıcı gücü yüksek cihazlarla saldırı vb. sayılmaktadır. “Yelpaze”nin gerçekten “tamam” olduğunu söylememek elde değil!

Bu durum karşısında NATO'nun bu “geniş yelpaze” temelinde yapmakta olduğu tehditlerle dünyayı rehine durumuna düşürmeyi hedeflediğini, bunu gerçekleştirmediği takdirde bir dünya savaşını göze alabileceğini söylemek herhalde gerçekleri fazla zorlamak olmayacaktır.

Emperyalist demokrasinin sol kanadına vaatler

Şimdi *bu yazının amaçları açısından* en az şu ana söylediklerimiz kadar önemli olan bir alana giriyoruz. Madrid 2022 strateji belgesi, bir askerî ittifaktan katıyen beklenmeyecek biçimde **tekrar ve tekrar ilericilik gösterisi yapmaktadır!** Tekrar ve tekrar diyoruz zira belgenin şu maddeleri ya kısmen ya bütünüyle bu tür “ilerici” temalara değinmek üzere yazılmıştır: Önsöz'ün kısa bir bölümü (s. 1), # 5 (s. 3), # 12 (s. 4), # 19 (s. 6), § 39 (s.9), # 46 (s. 11).

Uzun bir analizi başka bir araştırmaya bırakarak, ele alınan temalara değinecek olursak, okur merakımızı gayet iyi anlayacaktır:

- NATO nükleer silahların yeryüzünden yok edilmesi yanlısı olduğunu iddia eder: Böylece **pasifistlere ve/veya nükleer silah karşıtlarına** NATO'yu destekleme fırsatı doğmaktadır.

³⁹ <https://tinyurl.com/2p9za9hu>.

- NATO iklim değişikliğinin çok önemli olduğunu ısrarla savunmaktadır: Böylece *Avrupa ve kısmen Amerika'nın gençliğine* yaranmaya çalışmaktadır. Gençliğin, savaşın iklim değişikliği bakımından ne kadar ağır sonuçlar yaratacağını hesaplayarak (yalnızca uçak sortilerinin ve tankların vb. yarattığı karbon diyoksit salımını düşünmek yeter!) NATO gibi bir savaş aygıtını baştan karşısına alacağı hesaplanarak askerî faaliyetlerin iklim değişikliğini önleyecek biçimde yürütüleceğini söylemektedir NATO. Amaç iklim değişikliğini önlemek değil, bunu önemseyen kitlelere NATO'nun "satılması" olduğu için kimse bunun nasıl mümkün olabileceğini açıklamaya zahmet etmeyecektir. NATO "new look", çevre dostudur!
- "İnsan güvenliği" kavramı son üç dört yıldır *STK'ların* toplantılarında sık sık önemli bir konu haline geldi. Söylenen, militarizme kapıyı açan "güvenlikçi" ("securitarian") yaklaşımlar yerine insanların her alandaki güvenliğini sağlamayı hedefleyen daha "sivil" yaklaşımları benimsemenin gerekli olduğudur. Birleşmiş Milletler de bu kavramı gündemine alarak üzerinde epey bir nefes tüketilmesini sağlamıştır. Şimdi anlaşılıyor ki, insan güvenliği, aslında "güvenlik" kavramını "ilerici" çevrelerde meşrulaştırmak amacıyla geliştirilen bir şemsiye kavramdır. Bir kez insan güvenliğinden başladınız mı tabii Batı uygarlığının değerleriyle uyuşmayan güçlerin tehdidine karşı savunma, güvenlik, askerî faaliyet de meşru hale gelecektir.
- "Kadın, Barış ve Güvenlik gündemi" kavramı da yine Birleşmiş Milletler'in sözde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi amacıyla yaymaya çalıştığı bir slogan halinde kullanılmaktadır. Ama formüle edilmiş tarzı "güvenlik" kavramını içerdiği için aslında "insan güvenliği" kavramının cinsiyetlendirilmiş, *kadınları* masnetmek için geliştirilmiş bir çeşitlemesi olduğu kolayca söylenebilir.
- Bütün bunlardan sonra NATO'nun "değerlerimizin bir yansıması olarak toplumsal cinsiyet eşitliğini ileriye taşıyacağız" yemini (# 5, s. 3) *feministlere* çok açık bir davettir. NATO'nun esas patronu olan ABD ordusunda emekli generallerin askerî okullarda genç erkek ve kadın öğrencileri nasıl sürekli olarak cinsel tacize maruz bıraktığını ve her düzeyden erkek askerın kadın askerlere her fırsatta tecavüz ettiğini ve ordu üst kademelerinin bütün bunları örtbas etmekte ustalaşmış olduğunu unutursak buna inanabiliriz de.
- NATO, bugünkü dünya durumunun önemli bir yönünü oluşturan ve kendisinin "yaygın istikrarsızlık" olarak adlandırdığı olguyu da emperyalist devletlerin ve onların hâkim sınıflarının çıkarı açısından değil bir dizi ilerici, insancıl kaygı çerçevesinde ele almaktadır. "Yaygın istikrarsızlığın" *sonuçları* saymakla bitmez: Çatışmalarda cinsel şiddetin yaygınlığı, "insan ve devlet güvenliğinin altının oyulması" (STK'larımız bu birlikte kullanıma dikkat etmelidir!), kadınlar, çocuklar ve azınlık gruplarına verdiği zarar, kültürel mirasa ve çevreye verilen hasar, insanların zorla yerinden yurdundan sürülmesi, insan ticaretinin ve kaçak göçmen hareketlerinin⁴⁰ bu

40 Burada, Türkçede karşılığı zaten olan kavramların ille İngilizceden alınmasında ısrar etmenin bir yeni ürünü olan "düzensiz göç" terimini kullanmayı reddettiğimizi, "düzensiz" sözcüğünün

ortamda hızlanması vb. NATO'yu, haydi biraz alaylı söyleyelim, “derinden üzmektedir”! Strateji konsepti elbette “yaygın istikrarsızlığın” *nedenleri* ile hiç ilgilenmez zira yazarları her sorunun gelip kendilerinin korumaya soyunduğu emperyalist düzene dayanacağını gayet iyi bilmektedir!

Bu temalardan bazılarının metnin değişik yerlerinde en az üç ya da dört defa tekrarlandığını da ekleyelim.

Liberaller, postmodernler, kimlik politikası savunucuları, Yeşiller, hatta pasifistler, NATO sizi çağırıyor. Uncle Sam wants you!

4. Teslimiyet

Bu yazının sonucunu yazmak artık çok kolay.

Dünyada ve Türkiye’de sol, emperyalizme teslim olmuş durumda. Sol derken kendine sosyalist diyen soldan söz ediyoruz, başkasından değil. Bu süreç aslında ağır çekim halinde en az 30 yıldır, aslında daha da uzun süredir yaşanmakta olan bir gerilemenin, bir düşüşün, bir inhitatın doruğu olarak ortaya çıktı. Ama Ukrayna’daki savaşa birlikte Rubikon geçilmiş oldu.

Bu yazıda NATO stratejisini incelerken gördük ki, emperyalizmin askerî örgütü cephe gerisi stratejisinde tam da bunu hedefliyor. İnsanlığın ilerici değerlerinden etkilenmiş bütün güçler arasından *uzlaşmazca anti-emperyalist* olanlar dışında herkesi ilerici davalar uğruna NATO şemsiyesi altına çağırıyor. Solun özellikle SSCB çökeli beri “demokrasi değerleri”ne sığınmış olması ona bu konuda büyük olanaklar sağlıyor.

Solda Rusya’nın (ve Çin’in) emperyalist olup olmadığı çok tartışılıyor. Birçok akım Rusya’yı da emperyalist ilan edince tarafsızlık ya da eşit mesafe politikasına sığınabileceğini düşünüyor. Üstelik başkalarını, bunu Leninist savaş politikası adına yaptığına inandırmak istiyor. Absürt bir girişim. İki emperyalist kamp arasında bir savaş varsa, Leninizmin vaz ettiği görev, sosyalistlerin her ikisinde de kendi ülkelerinin yenilmesi ve mümkün olduğu takdirde savaşın iç savaşa dönüştürülmesi yolunda mücadele etmesidir! Yani “Rusya da emperyalisttir” tezinin sahipleri, genellikle olduğu gibi NATO ülkelerinin sosyalistleri ise (ki esas olarak onlardır) kendi ülkelerinin savaşta yenilgisi için ve mümkün olursa devrimci bir yarılma sağlama yolunda çalışmalıdırlar!⁴¹ *Aksi, NATO’nun yanında yer almak demektir.*

Öyleyse görüyoruz ki, solun NATO’nun savaş stratejisine karşı çıkmaması yolunu seçenlere “Rusya emperyalisttir” tezi aslında bir korunma sağlamıyor. Onlar NATO ile mücadele görevinden bu sayede kurtulmayı boş yere hayal ediyorlar. Zaten bu aslında bir incir yaprağıdır. Yalın söyleyelim: Sosyalist solun büyük bölümünün bu savaşta NATO ile mücadeleyi önüne koymamasının nedeni bunlar değildir.

Türkçede en fazla istikrarsız anlamına geldiğini, oysa kaçak göç hareketlerinin bu bakımdan çok “düzenli” olduğunu belirtmemize izin verilsin.

41 Levent Dölek yoldaşımız, bu sayıda yayınlanmakta olan yazısında, hem Rusya’nın “emperyalist ülke” olarak nitelendirilmesinin yanlışlığını hem de velev ki Rusya emperyalist olsa bile NATO ülkeleri sosyalistlerinin görevinin tarafsızlık veya eşit mesafe türü politikalar olarak tanımlanmasının gülünçlüğüne mükemmelen teşhir etmektedir.

Sosyalist solun bu feci politikasının nedeni, son 30 yılda dünyanın hemen her yerinde sosyalist hareketin burjuva demokrasisine bütünüyle adapte olmasıdır.

Burjuva demokrasinin en ileri olduğu ülkeler, emperyalizmin sağladığı aşırı sömürü olanakları dolayısıyla hâlâ emperyalist ülkeler olduğu için sosyalist solun bu akımları ve ideologları, Rusya'nın karşısında yer alıyor ve emperyalizmin sorumluluğuna işaret eden, NATO'nun yenilgisi için mücadele eden sosyalistleri hedef tahtasına koyuyor, Marksistlerin savaş politikalarına yaklaşımının tarihinde görülmedik bir budalalıkla "Putincilik" ya da "nostalji" ile suçluyorlar. Böylece NATO'dan yana tavır almış oluyorlar.

Dünyada ve Türkiye'de solun tarihinde yeni bir dönem açılıyor. Ukrayna savaşı bundan sonra solun her ülkede ve uluslararası alanda yeniden saflaşmasında, tek kriter olmamakla birlikte, vazgeçilmez kriterlerden biri olacaktır.

Neden? Bu savaşa bu kadar asli, belirleyici denebilecek kadar temel bir anlam kazandıran nedir? Sonuç olarak hepsi kapitalist olan bir dizi ülkenin şu ya da bu nedenlerle birbirine girmesi değil midir bu savaş? Önemli olabilir ama işin içinde işçi sınıfının ve geniş emekçi kitlelerin hiçbir biçimde bağımsız bir güç olarak bulunmadığı bir çatışma sosyalist hareketin geleceği açısından nasıl belirleyici olabilir?

Sorular makuldür. Sosyalistler için elbette turnusol kâğıdı, sınıf mücadelesidir, devrimdir, sosyalizmdir, sosyalizme içkin olması gereken enternasyonalizmdir. Burada bunlar doğrudan yer almıyor. Öyleyse? Hesaba katılması gereken çok önemli bir noktayı gözden kaçırmak olur böyle düşünmek. Bu savaşta sosyalist hareketin çok büyük bir kısmı emperyalizmin yanında yer almış, en azından onun nüfuz alanında olduğunu kanıtlamıştır. Bu bölüme başlık olarak koyduğumuz "teslimiyet" işte buna referansla kullanılmıştır. **20. yüzyılın sosyalist hareketinin bakiyesi, emperyalizme teslim olmuş durumdadır.** 21. yüzyıl sosyalizmi enkazdan mümkün olduğu kadar geniş öbekleri kurtararak, anti-emperyalizmi merkezine alan bir sosyalist/komünist hareketi her ülkede ve enternasyonal alanda yeniden kurmak zorundadır.

Emperyalizme teslim olan sınıf mücadelesini mantıksal sonucuna kadar götürmez. Çünkü geleceğin bütün sosyalist devrimleri ancak emperyalizmle çarpışarak kazanacaktır. NATO'nun çöküşü muhtemelen bir sosyalist devrimler dalgası karşısında yenilerek olacaktır. İşte o aşamada kamplar berrak olarak görülecektir. Emperyalist demokrasiye teslim olmuş, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve demokrasi retoriğiyle oyalanmakta olan sosyalistler bizim karşımızda, emperyalizmin yanında olacaktır.

Ne var ki, geleceğin bu temellerde yeniden kurulabilmesi için önce sosyalist hareket içinde ve yamacında yer alan en geniş unsurlara, emperyalist demokrasiye adaptasyonunu tamamlamamış olanlara, bu savaşın merkezinde gerçekten emperyalizmin yer aldığını anlatabilmemiz gerekiyor. Daha bu ideolojik-politik-teorik savaş kazanılmamıştır. Ancak bunu gerçekten sağlam temellerde anlatabilirsek soldaki yeni saflaşmayı emperyalizmin yanında ve karşısında olanlar arasında biçimlendirebiliriz

“Doğu Hindistan Kumpanyası, politik ya da ticarî kaynakları ya da mücevherleri değerli olan herhangi bir bağımsız devlete ya da herhangi bir bölgeye hırslı gözlerini diker dikmez, kurban şu ya da bu ideal veya gerçek anlaşmayı ihlal etmekle, hayali bir vaadi ya da sınırlamayı çiğnemekle, belirsiz bir suç işlemekle suçlanır. Sonra savaş ilan edilir ve kurt ile kuzunun ezeli masalı ulusal tarihte yeniden cisimleşir.”

Karl Marx, *New York Daily Tribune*, 7 Ocak 1857

“Savaş politikanın başka araçlarla sürdürülmesidir.”

Carl von Clausewitz, *Savaş Üzerine*

“Halk kitleleri yabancılara karşı mücadelede aktif, aktif ne demek fanatik bir rol üstleniyor. Ellerine geçirdikleri her yabancıyı kaçırıyor ve öldürüyorlar. Bütün Çinlilerin bütün yabancılara karşı bu evrensel isyanına ve bu isyanın bir imha savaşı karakteri kazanmasına İngiliz hükümetinin korsanca politikası yol açtı. Çinlilerin korkunç katliamları konusunda ahlak hocası kesileceğimize, bu savaşın Çin ulusunu muhafaza amacıyla verilen bir halk savaşı olduğunu kabul edelim.”

Friedrich Engels, *New York Daily Tribune*, 5 Haziran 1857

“Yarın Fas Fransa’ya, Hindistan İngiltere’ye, İran ya da Çin Rusya’ya vb. savaş açacak olsa, bunlar ilk kimin saldırdığından bağımsız olarak ‘haklı’ savaşlar, ‘savunma’ savaşları olurdu.”

V. I. Lenin, *Sosyalizm ve Savaş*, 1915

“Varsayalım ki İngiltere yarın Brezilya ile askerî bir çatışmaya girdi. Soruyorum size: İşçi sınıfı kimin yanında yer alacak? Ben kendi adıma cevap vereyim. Bu durumda ben ‘demokratik’ İngiltere’ye karşı ‘faşist’ Brezilya’nın yanında yer alırdım.”

Lev Trotskiy, “Anti-Emperyalist Mücadele. Matteo Fossa ile görüşme”, 1938